

Aile İçi Karar Mekanizmalarında Kadının Yeri Üzerine Nitel Araştırma

Mehmet AVCİ¹

Sinan GİRA²

Öz

Bu araştırma aile içi karar mekanizmalarında kadının yerini belirlemek için kadının değeri, karar alma sürecindeki etkisi ve rolü hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden oluşan nitel bir çalışmadır. Toplumda özellikle de ailede kadının değeri, karar alması ve rolüne ilişkin durumlar günümüzde sıkça üzerinde durulan ve tartışmaya konu olan alanlardan biridir. Kadının topluma dâhil olması açısından çeşitli toplumsallaşma boyutu olan ve ailedeki kadın-erkek ilişkisini de doğrudan etkileyen kadına değer, kadının karar alması ve rolü önemli bir sorun olmakta ve evliliğin, kadın-erkek ilişkisini sağlıklı sürdürülebilirliğini engellemektedir. Bu amaçla kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen, Şanlıurfa ilinde yaşayan ve çeşitli demografik özelliklere sahip olan 18-69 yaş grubunda olan 11 kadın çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak, literatürden yararlanılarak araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme formu revize edilip kullanılmıştır. Görüşmeler salgın koşullarından dolayı zoom üzerinden yapılmıştır. Araştırma sonucunda kendi adına karar alamaması, sadece ev içi işlerden (temizlik, çocuk bakımı, yemek yapan vs.) sorumlu olma, söz hakkı tanınmaması gibi durumların kadını değersizleştirdiği bilgisine ulaşıldı.

Anahtar Kelimeler: Kadın, değer, rol, karar alma, toplumsal cinsiyet

Araştırma Makalesi | Geliş Tarihi: 07.10. 2022- Kabul Tarihi: 10.04.2023

Avcı, M. & Gira, S. (2023), "Aile İçi Karar Mekanizmalarında Kadının Yeri Üzerine Nitel Araştırma", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS), sayı 13, s. 9-27.

1 Öğretmen, Şanlıurfa Fen Lisesi, jager2121@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-5795-9675

2 Öğretmen, Şanlıurfa Fen Lisesi, girasinan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4754-9071

Abstract

This study is a qualitative research conducted through in-depth interviews aimed at determining the women's thoughts on the value of women, their influence, and their role in the decision-making processes within the family. The value of women, their decision-making abilities, and their roles within society, particularly within the family, are areas that are frequently emphasized and subject to discussion in contemporary times. The concept of women's value, their decision-making abilities, and their roles within the family, which directly impact the relationship between men and women, present significant challenges, hindering the healthy sustainability of marital relationships. To achieve the research objectives, a snowball sampling method was utilized, and a group of 11 women aged between 18 and 69, residing in the Şanlıurfa province and possessing various demographic characteristics, were included in the study. An interview form, developed by the researchers based on the literature, was revised and employed as the data collection instrument. Due to the pandemic conditions, the interviews were conducted via Zoom. The research findings revealed that situations such as the inability of women to make decisions for themselves, being solely responsible for household chores (cleaning, childcare, cooking, etc.), and the lack of voice given to women, contribute to the devaluation of women.

Keywords: Women, value, role, decision-making, gender

GİRİŞ

Toplumda kadın; annelik rolüyle hem ebeveynlerin hem de çocukların gözünde yaşamını ailesine, çocuğuna adayan ve karşılık beklemeden çocuğunu seven fedakâr, kutsal ve vazgeçilmez olan bireydir. "Aile bireyleri için anne, aileyi bir arada tutandır ve ailenin direğidir. Aile içinde tek ebeveyn olan anne eşi ile birlikte yaşayan anneye kıyasla daha güçlü olması gereken; çocuğu için hayata tutunan ve sürekli mücadele içinde olan bir birey olarak algılanmaktadır" (Feyzioğlu ve Kuşcuoğlu, 2011).

Kadına bakış, kadına yüklenen görevler, sorumluluklar ve beklentiler zamanla değişmesine rağmen günümüzde hala kadının iş gücüne katılmasına, sosyal alandaki varlığı yönelik olumsuz toplumsal yargılar olduğu bilinmektedir. Toplumun çeşitli kesimlerinde, birçok konuda kadınlara yönelik farklı ön yargılar bulunmaktadır. Kadının içinde bulunduğu toplum değişen ve gelişen toplum ile birlikte hem doğrudan kadının değerine, kararlarına, kişiliğine

yönelik menfi bir bakış açısı ve eleştiri yapabilmekte hem de kadının içinde bulunacağı her alanda ailenin reisi durumundaki erkeklerin izni ve denetimine bağlı kalabilmektedir.

Edibe Sözen'e (1999) göre gündelik yaşamın neredeyse her alanında kadınlık ve anneliğin birbirinden ayrı eylemlermiş gibi yargı hâkimdir. Bu anlayış bağlamında 19. yüzyılda batıda güçlü bir söylem halini olan anneliğin sosyalleştirici rolünün olmasıdır. Dönem içerisinde yazılan eserlerin çoğu çocuk yetiştirme üzerine olmuş; iyi insan yetiştirme, dindar insan yetiştirme gibi sorumluluklar doğrudan annelik görevi düşünüldüğünden anneliğin sosyalleştirici rolü üzerinde durulmuştur. Lakin yüzyılın sonuna gelindiğinde annelik cefa çeken, kendini adak olarak adayın durumlarından dolayı eleştirilerek onun kadınlığını hatırlamasının gerekliliği üzerinde daha çok durulmuştur (Sözen, 1999). Böylelikle kadınlık ev olmayan dışarıyla özdeşleştirilerek cefa çeken annenin gündelik yaşamın dışına çıkmasıyla özgürleşeceği düşüncesi yaygınlaşmıştır. Sonuç itibariyle modern yaşam kadınlık bilinci üzerine, geleneksel gündelik yaşamı aşan yeni bir modern gündelik yaşam üretme derdini gütmektedir.

Ülkemizde kadınların erkeklerle aynı oranda karar verme sürecine katılması durumu, önemli engellerle karşılaşmıştır. Bu engellerin bir bölümü toplumsal iken bir bölümü de kültürelidir. Aile kurumunda karar verme bir mutabakat biçimidir. Kırsal alandaki kadının karar verme sürecine katılımı ailedeki ataerkil yapının boyutları ve kadının statüsü ile doğrudan bağlantılıdır (Bayoğlu, 2010).

Woolf'e göre ev kadını olmak akli evlilik görüşüyle yetiştirilen kadın olmaktır. Evliliği düşünen kadının bir piyanoya dokunuşu da orkestraya katılımının yasaklanması, bu kitabı okusa da şu kitabı okumasına, güzelleşme ve konuşma izninin olmaması; bu görüşler doğrultusunda eğitilen kadının hizmetçi olarak yetiştirilmesi, kırlarda, sokaklarda dolaşmaması ve yalnız kalma hakkına dahi sahip olmaması (2004) aslında toplumsal cinsiyet rollerinin bir kadına ne vadettiğini göstermektedir.

Simone de Beauvoir, kadın kendine göre değil, erkeğe göre belirlenip tanımlanıyor. "İnsanlık erildir ve erkek kadını kendisi için değil, erkeğe göre tanımlar; kadın özerk bir varlık olarak görülmez. Erkek kadına referansla değil, kadın erkeğe referansla tanımlanır ve farklılaştırılır. Kadın rastlantısal olandır, özsel olana karşıt özsel olmayan varlıktır. Erkek Öznedir, Mutlak varlıktır; kadınsa nesnedir yani Öteki Cins'tir (Beauvoir,1993).

Simone de Beauvoir, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini tarihsel olarak kavranılır hale getirmeye çalışmaktadır. Ona göre, erkek faaliyetleri ile yaşamın karmaşık güçlerine karşı üstün gelirken hem doğayı hem de kadını itaati altına almıştır. Çünkü eski ilkel zamanlarda erkeğin çalışan insan olarak geliştiği bir ortamda kadın çok daha güç olan, ancak yeterince değer verilmeyen biyolojik analık görevi ile geri planda kalmıştır. Erkek dünya nimetlerinden yararlanabilmek için kendini tehlikeye atan eylemde bulunurken, kadın ise bu tehlikeli işlerden uzak kalarak en büyük talihsizliği yaşamıştır. Erkek varoluşunu başka bir varlığa can vererek değil, gerektiğinde canını tehlikeye atarak gerçekleştirmiş ve yeni araç ve gereçler yaratarak, yeni şeyler üreterek dünyanın adeta kabuğunu değiştirmiş, geleceğe doğru kendi varlığını aşmıştır. Kadının ise doğal işlevi doğum ve emzirme olduğu için ve bu durum da bir "tasarı" olmadığı için doğum ve emzirme yoluyla varoluşunu gerçekleştirme imkânı bulamamıştır. Kadının içgüdüsel olarak kendini adadığı annelikle uyum sağlayan tek faaliyet olan ev işleri ise, kadına tekrardan başka bir şey getirmemiş, kadını kendi içine hapsedmiştir (Beauvoir, 1993).

Şanlıurfa ilinde kadının değeri, karar alması ve rolü üzerine toplumsal cinsiyet düzeninin konu edildiği bu çalışmada, önemli oranda ataerkil yapının kendini muhafaza ettiği ilin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısına uygun olarak şekillenen toplumsal cinsiyet düzeni ve buna uygun olarak gelişen çeşitli mekanizmaların neler olduğu anlaşılmaya çalışılmaktadır. Kadınların görüşlerini alarak toplumsal cinsiyet rollerinin somut ilişkiler içinde nasıl görüldüğünü, kadının değer, karar alma ve rol açısından ataerkillikten ne yönde etkilendiğini ortaya çıkarmak, kadınların sosyodemografik özelliklerine bağlı olarak değişen koşullardaki yeni sosyo-ekonomik konumlarının bir resmini çizmek ve toplumsal cinsiyet rolleri algısının sosyodemografik açıdan değişim gösterip göstermediğini incelemek amaçlanmaktadır.

Bu çerçevede kadının değeri, karar alması ve rolü hakkındaki düşüncelerin ve kadını ataerkil yapının girdabına alan faktörlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştiren bu çalışma için yapılan literatür taraması sonucunda toplumsal cinsiyet açısından kadının ele alınması yönüyle benzer araştırmalardan biri olduğu ancak kadının değeri, rolü ve karar alma faktörüne değinmesi bakımından sınırlı araştırmalardan biri olduğu görülmüştür. Kadının değeri, rolü ve karar alması gibi faktörler çeşitli demografik özelliklere sahip kadınların gözünden değerlendirilmiş olması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni ile gerçekleştirilmiştir. Bu bilim araştırmaları, farkında olunan ancak ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır. Bu yöntemde veriler, araştırmanın merkezinde olan olguyu yaşayan ve bunları dışı vurabilecek bireyler ya da gruplardan toplanır. Bu yöntemde başlıca veri toplama aracı görüşmedir.

Aile içi karar mekanizmalarında kadının yerini belirlemek için kadının değeri, karar alması ve rolü hakkında düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada derinlemesine görüşmeler yapılmış ve neticede nitel bir çalışma ortaya çıkarılmıştır. Nitel araştırmanın temelinde gözlem, görüşme gibi yöntemler aracılığıyla insanların algıları, davranış ve düşünce ve tüm bunları yaşamlarına uygulama biçimleri hakkında bilgiler verme vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Nitel araştırma yönteminde görüşme, genellikle sözlü iletişim yoluyla ve yüz yüze gerçekleştirilen veri toplama tekniği biçimidir (Karasar, 2014). Nitel araştırmada derinlemesine görüşme tekniği, görüşme yapılan kişilerin araştırma konusuna ilişkin bakış açısı, görüş, düşünce, fikir ve tecrübelerinin ifade edilmesine imkân sağlayan bir yöntemdir.

Veri Toplama Süreci

Görüşmeler 24.04.2021 – 20.05.2021 tarihleri arasında salgın koşullarının olmasından dolayı ve bazı katılımcıların yaşları da dikkate alınarak zoom yapılmıştır. Görüşmeler gönüllülük esası ve gerekli izinler alınarak gizlilik ilkesi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Görüşme ortalama 8-15 dakika aralığında sürmüştür. Görüşme sürecinde katılımcıların onayları ile görüşmeleri yazıya aktarılmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda görüşmeler kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen Şanlıurfa ilinde yaşları 18-69 aralığında olan farklı demografik özelliklere sahip 11 kadın ile yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcıların sosyodemografik bilgileri, evlilikle ilgili özellikleri ve kadınların toplumsal cinsiyet açısından değeri, karar alması ve rolü hakkında hakkındaki düşünceleri, ilgili literatür taraması sonucunda oluşturulan kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme formu ile elde edilmiştir. Kişisel bilgi formunda, katılımcıların yaşı, medeni durum, eğitim durumu, mesleği, gelir düzeyi, evlenme şekli sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda

genel olarak katılımcılar için kadın olarak değerli görmek, kadın olarak hayatta en değerli hissettiğiniz an, kadın olarak hayatta en değersiz hissettiğiniz an, kadının ailedeki rolü ve kadına biçilen rollerden birini değiştirmek, kadınlara yeterince söz hakkı veriliyor mu, kadın olarak sevdiğiniz için ne ifade ediyorsunuz, kadın aile açısından değerli ve olmazsa olmaz üye midir, ailede sorumluluk erkekte mi yoksa kadında mı olmalıdır, kadının çalışması konusunda fikriniz nedir, önemli konularda karar alınırken son sözü kim söylemelidir gibi sorular hakkında düşüncelerini ve deneyimlerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Toplanan bulgular analiz aşamasında öncelikle zoom yoluyla gerçekleştirilen görüşmeler yazıya aktarılmış olup her bir katılımcı K1, K2, K3... olarak kodlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Şanlıurfa ilinde yaşayan ve çeşitli demografik özelliklere sahip 11 kadın ile sınırlıdır. Araştırma sürecinde katılımcıların doğru ve güvenilir bilgiler vereceği ve araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak soruların araştırmanın amacına ulaşmada gerekli olan bilgileri toplamak için yeterli olacağı varsayılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde görüşmelerden elde edilen verilere yer verilmiştir. Yapılan görüşmelerde katılımcılara yönlendirilen sorulardan elde edilen verilere göre oluşturulan Tablo 1 katılımcılara ait kişisel bilgileri içermektedir. Veriler görüşmecilerin verdiği yanıtlar doğrultusunda alıntılar alınarak yorumlanmış ve aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Veriler

Katılımcı	Yaş Aralığı	Eğitim/ Öğrenim Durumu	Gelir TL	Medeni Durum
K1	66 +	Okuryazar Değil	Yok	Eşi Vefat Etmiş
K2	25-35	Ortaokul	Yok	Evli
K3	56 -65	Okuryazar Değil	Yok	Evli
K4	46-55	Okuryazar Değil	Yok	Evli
K5	36-45	Okuryazar Değil	Yok	Evli
K6	25-35	Ortaokul	Yok	Evlenip Ayrılmış
K7	36-45	Üniversite	6001 +	Evli
K8	25-36	Üniversite	5001 -6000	Bekâr
K9	46-55	Okuryazar Değil	Yok	Evli
K10	25-35	Yüksek Okul	4001-5000	Evli
K11	36-45	Üniversite	5001-6000	Bekâr

Tablo 1'e göre katılımcıların yaş aralığı 18-69 olup araştırmaya katılan kadınlardan eğitim durumları; 5'i okuryazar değil, 2'si ortaokul, 1'i yüksek okul ve 3'ü üniversite de mezundur. Kadınların 7'si ev hanımı, 3'ü öğretmen ve 1'i de memurdur. Aylık ortalama gelir dağılımına bakıldığında, geliri olmayan 7, 4001- 5000 TL arası gelire sahip 1, 5001-6000 TL üstü gelire sahip 2 ve 6000 TL üstü 1 katılımcının olduğu görülmektedir. Görüşülen kadınlardan 2'si bekâr, 7'si evli, 1'i evlenip boşanmış ve 1'nin eşi vefat etmiştir.

Aile içi karar mekanizmalarında kadının yeri araştırması nitel verilerin elde edilme aşamasında görüşmecilerin kadının yeri ile ilgili görüşleri, 'kadının değeri', 'kadının rolü', 'kadının karar alması' gibi üç ayrı kategoride ele alınmış ve yorumlanmıştır. Her kategori için önceden sorular hazırlanmış olup görüşmeciler sorulara verdikleri yanıtlarla aile mekanizmasında kadının yeri ile ilgili görüşlerini dile getirmişlerdir.

Kadının Değeri

Kadın varoluşsal olarak değerli bir yapıya sahip varlıktır. Toplumsal açıdan kadını değerli görmek, kadına değer atfetmek bir birey olarak görmek

kadını önemli bir yere koymaktadır. Toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında ise sırf annelik rolü ya da ev işleriyle uğraşan kişi olarak kadını görmek nesneleştirmek demektir.

Yapılan görüşmelerde ilk olarak katılımcılara yöneltilen “*Kendinizi bir kadın olarak değerli görür müsünüz?*” sorusuna katılımcılar şu yanıtları verdiler:

Tablo 2. “Kendinizi bir kadın olarak değerli görür müsünüz?” sorusuna verilen cevaplar

<i>Değerliyim çocuklarım ve çevremdeki es dost akrabalar bunu hissettiriyor.</i>	K1
<i>Evet. Kadın ailenin yapı taşıdır.</i>	K2
<i>Evet, bazen</i>	K3
<i>Değerliyimdir.</i>	K4
<i>Evet anneyim bunu önemsiyorum çocuklarım iyi bir insan olarak yetiştirmek lazım toplum inşası için artı Rabbime karşı sorumluluklarım var.</i>	K5
<i>Evet, görürüm.</i>	K6
<i>Evet. Bir birey ve kadın olarak değerli ve anlamlıyız.</i>	K7
<i>Değerliyim ama kimseden daha değerli değil. Her insan ve her canlı kadar değerli olduğumu biliyorum.</i>	K8
<i>Kendimi eski zamana göre daha çok değerli görüyorum.</i>	
<i>Eskiden daha değersizdim ve bütün ailenin işleri bendeydi. Eşimin ailesinin bütün işleri bendeydi...</i>	K9
<i>Ben kendimi tatbikî bir kadın olarak değerli görüyorum önemli olanda budur elbette ama mahalli baskılar bu değeri hissederek yaşamamıza birçok durumda mümkün kılmıyor.</i>	K10
<i>Değerli oluşumu sadece cinsiyetim açıklamaz. Kendimi gerçekleştirme yolunda attığım her adımdan ötürü değerli bir bireyim.</i>	K11

Görüşülen katılımcılardan K11, K7 ve K8 birey olarak kendini değerli görmesi, kendi varlığının bilincinde ve sosyal açıdan değerli olması kadının değeri için önemli bir ipucu olarak gösterilebilir. Öbür taraftan görüşülen K10 ve K9 ise mahalli baskılar gibi faktörlerden dolayı değersizleştiğini belirtmeleri ise geleneksel ya da ataerkil yapının bir dayatmasının sonucu olarak değerlendirilebilir. Yani özneliği elinden alınan ve nesne konumuna konulan bir varlığa dönüştürülen kadın değersizleşmektedir. K1 görüşmecisi ise aile içinde tek ebeveyn olması ve aile reisi konumundan dolayı kendisine değer verildiğini belirtmiştir. Bu görüşmecinin aile büyüğü rolünden değeri ön plana çıkmaktadır. Görüşmecilerden K5 annelik rolünün verdiği sorumluluktan

dolayı hem dinsel açıdan hem de toplumsal açıdan değerli bir insan olduğunu belirtmiştir.

Yapılan görüşmelerde ikinci olarak katılımcılara yöneltilen “*Bir kadın olarak hayatta en değerli hissettiğiniz anı tanımlar mısınız?*” sorusuna katılımcılar şu yanıtlarını vermiştir:

Tablo 3. “Bir kadın olarak hayatta en değerli hissettiğiniz anı tanımlar mısınız?” sorusuna verilen cevaplar

<i>Eşimin bana ilk aldığı hediyeği verdiği zaman</i>	K1
<i>Fikirlerime önem verilmesi farklı konularda görüşlerimin alınması</i>	K2
<i>İlk anne olduğum zaman</i>	K3
<i>Kardeşlerim tarafından hep değere layık görülmem</i>	K4
<i>Çocuklarımı doğurduğum anne olduğum zaman. Benden bir parça</i>	K5
<i>Ailemin geçmişte olan sıkıntılarında yanımda olması</i>	K6
<i>Saygı ve anlayışın olduğu tüm an ve ortamlar. Cinsiyetçi zihniyetin hâkim olmadığı tüm alanlar ve durumlarda.</i>	K7
<i>Değerli hissettiğim anlar genellikle kadın olarak değil özel hayatımla ilgili anlar</i>	K8
<i>Hatırlamıyorum ama ayrı eve geçtiğim zaman gibiydi</i>	K9
<i>Çocuğumu kucağıma aldığı an</i>	K10
<i>Tek bir an hayatta en değerli hissettiğim an olarak tanımlanamaz. Kızlarımı doğurduğum anda çok değerli hissetmişim, yaptığım akademik çalışmalarda da çok değerli hissediyorum.</i>	K11

Görüşmecilerden bir kısmı “anne olmak, fikrine önem verilme, ilk hediye, özel hayat, eşinin davranış ve tutumu” en değerli anı olarak tanımlarken diğer kısmı da “akademik çalışmalar, özgür ve özgüven, cinsiyetçi dil olmadığı zamanı” en değerli anı olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda görüşmecilerin kendilerini en değerli olarak görme durumlarının farklılık gösterdiği söylenebilir. Kadının kendisini değerli yapacak durumlar ve anlar genel itibarıyla önemsizlik ve içgüdüsel yapı gereği kendisinde bulunan annelik duygusudur. Sonuç itibarıyla görüşmecilerden bir kısmının tümünde birey olarak var olma ve bu var olma hem zihinsel olarak hem de biyolojik türünün ona verdiği varoluştur. K9 görüşmecisi ise geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçişle birlikte en değerli anı olarak belirtmiştir.

Yapılan görüşmelerde üçüncü olarak katılımcılara yöneltilen “*Bir kadın olarak hayatta en değersiz hissettiğiniz anı tanımlar mısınız?*” sorusuna katılımcılar

şu yanıtlarını vermiştir:

Tablo 4. “Bir kadın olarak hayatta en değersiz hissettiğiniz anı tanımlar mısınız?” sorusuna verilen cevaplar

<i>Eşimi kaybettiğim zaman</i>	K1
<i>Aile içerisinde fikrimin alınmadan benim adıma kararların alınması</i>	K2
<i>Hatırlamıyorum</i>	K3
<i>Maddi imkânsızlıklar içinde olduğumuz yıllar</i>	K4
<i>Erkekler karşısında savunmasız olmamdı</i>	K5
<i>Hayatımın geçmişte olmaması gereken kişilerin olması</i>	K6
<i>Saçı uzun aklı kısa muamelesi</i>	K7
<i>Neredeyse her gün kadınların toplumdaki yerinin sorgulandığını gördüğümde, kadınlar katledilirken sesini çıkarmayan insanları gördüğümde, insan olarak değil kadın olarak değerlendirildiğimde ve kadın haklarının hala sorgulandığını gördüğümde kendini ne yazık ki değersiz hissediyorum</i>	K8
<i>İlk evlilik yıllarımdaki zamanlar</i>	K9
<i>Güvensiz hissedildiğim ya da yapılmayan şeylerle suçlandığım anlarda</i>	K10
<i>Cinsiyetçi imalarda bulunduğu zaman. Örneğin; çalıştığım bir dönemde kredi hattı önerdiğim bir müşterinin “siz istersiniz de ben kredi kartı almaz mıyım” ifadesi bana kendimi çok değersiz hissettirmişti</i>	K11

Görüşülen katılımcılardan kimileri “cinsiyet ayrımcılığı, fikrinin alınmaması, erkeklere karşı savunmasız olma” gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliğini dayatan anları yaşamaları ve toplum tarafından ikinci cins, muhtaç ve ihtiyaç sahibi olarak görüldüklerini belirtmiştir. K1 görüşmecisi ise eşini kaybettiği zaman değersizleştiğini belirtmiştir. Bu değersiz durumu mutlu bir evliliğin sona ermesi ve eski günlerin bir daha yaşanamayacak olması gibi durumlarla **açıklanabilir**. K6 görüşmecisinde ise “geçmiş yaşantılar” gibi durum ön plana çıkmıştır. Bu görüşmeci de geçmiş yaşantıların değersizlik hissi mutsuz bir evlilik deneyiminin olduğu ve sonrasında ayrılıkla sonuçlandığının ipucunu vermektedir.

Yapılan görüşmelerde dördüncü olarak katılımcılara *yöneltilen* “Bir kadın olarak sevdiğiniz için ne ifade ediyorsunuz?” sorusuna katılımcılar aşağıdaki yanıtlarını vermiştir:

Tablo 5. “Bir kadın olarak sevdiğiniz için ne ifade ediyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar

<i>Bence ben onların tüm dünyasıyım her şeyleriyim</i>	K1
<i>Ailem için öncelikle anneyim. Annelikte kutsal bir görev</i>	K2
<i>Evinin her şeyi</i>	K3
<i>Enerjilerinin tek sebebi ve ev içi düzeni sağlayan</i>	K4
<i>Evin çeviren düzenleyen dengeye sağlayan</i>	K5
<i>Değerimin olması</i>	K6
<i>Aileye sormak lazım</i>	K7
<i>Ailem benim için çok değerli ve onlar için çok değerli olduğumu biliyorum</i>	K8
<i>Kıymetli ve önemli olduğumu, vazgeçilmez olduğumu düşünüyorum</i>	K9
<i>Bunu benim dillendirmem sanırım saçma olacak ne dersem ne ifade ettiğini bilemeyeceğim çünkü bu soru aileme sorulması gereken sorudur kanımca</i>	K10
<i>Ailenin organizatörüyümdür</i>	K11

Görüşme yapılan katılımcılarda annelik, değerli bir varlık, güç kaynağı, organizatör, denge sağlayan ve evinin her şeyi gibi nitelikler ön plana çıkmıştır. K7 ve K10 görüşmecileri ise ailenin verdiği değer doğrultusunda kendilerini ifade edebileceğini belirtmiştir. K1 görüşmecisi “*Bence ben onların tüm dünyasıyım her şeyleriyim*” görüşüyle dağılmış geniş ailenin en büyük ferdi ve ailede içindeki reislik konumu itibarıyla ailenin vazgeçilmezliği yönünde görüşünü yansıtmıştır. K3 “*Enerjilerinin tek sebebi....*” İki görüşmeci kadının aile içinde düzen sağlayan ve psikolojik açıdan da çocukları için enerji kaynağı oldukları yönünde fikir belirtmektedir.

Kadının Rolü

Aile mekanizmasında kadın oldukça önemli bir konumdadır. Aileyi sadece erkek imgesiyle açıklamak her daim eksik bir açıklamadır. Bu bağlamda aile tanımlanırken kadın imgesine de ayrı bir parantez açmak gerekir. Sosyal koşullar değişse de kadın aile açısından her zaman farklı rolleri bünyesinde barındıran bir aile ferdi olarak var olacaktır.

Katılımcı görüşlerinin çoğunda kadın-erkek ayrımını reddeden ve her iki cinsi ortak konuma alan cevaplar yaygındır. Katılımcılar kadının en az erkek kadar aile içi işlerde sorumluluk ve görev üstlendiğini belirtmektedir.

Yapılan görüşmelerde beşinci olarak katılımcılara yöneltilen “*Sizce kadının*

ailedeki rolü nedir? Kadına biçilen rollerden birini değiştirmek isteseydiniz hangisini değiştirdiniz?” sorusuna katılımcılar şu yanıtlarını vermiştir:

Tablo 6. “Sizce kadının ailedeki rolü nedir? Kadına biçilen rollerden birini değiştirmek isteseydiniz hangisini değiştirdiniz?” sorusuna verilen cevaplar

<i>Eve katkı sağlamak amacıyla çalışmasını istemezdim</i>	K1
<i>Kadın öncelikle annedir. Bazı insanlar tarafından kadının evlerde sadece hizmet için var olduğu düşüncesinde... Kadına biçilen hizmetçilik rolünü değiştirdim. Zorunlu bir görevmiş gibi evin her şeyini kadının üstlenmesi yanlış</i>	K2
<i>Kadına, temizlik, yemek yapan, evin işleriyle ilgilenen bir roller verilmiştir. Bu roller kadının kaderi gibi olmuştur. Bunlar değişmeli erkekle beraber yapılmalıdır</i>	K3
<i>Kadın ailenin her şeyidir. Kadın olmazsa evde düzen olmaz. Bu rolü ev işi rolü sadece kadının değildir</i>	K4
<i>Kadın deyince her şey ona aitmiş gibi görünüyor ama bu mantığın değişmesini herkesin sorumluluğunu bilmesini yerine getirmesini isterim.</i>	K5
<i>Kadının dışlanması olması gereken istediği yerde özgür bırakılmaması</i>	K6
<i>Aileye sormak lazım</i>	K7
<i>Çocukların tamamen kadınların sorumluluğunda olmasını değiştirdim. Ne yazık ki çocukları yetiştirenler evi temizleyen evi kuran evdeki her şeyden sorumlu olanlar kadın gibi görülüyor oysa o çocuğu sadece anne yapmadı. O evde sadece anne yaşamıyor. Kadına yüklenen sorumluluklar o kadar normalleştirilmiş ki çocuk kötü biri olduğunda annesinin suçu iyi biri olduğunda babasının başarısı olarak görülüyor.</i>	K8
<i>Kadının her yerde dışlanması olması gereken istediği yerde özgür bırakılmaması... Bu durumu değiştirmek isterdim.</i>	K9
<i>Kadın ne iş yaparsa yapsın evin düzeni, çocukların bakımı var gelişimi, yemek saatlerinin sadece kadının işi olması durumunu değiştirmek isterdim</i>	K10
<i>Bunu benim dillendirmem sanırım saçma olacak ne dersem ne ifade ettiğini bilemeyeceğim çünkü bu soru aileme sorulması gereken sorudur kanımca</i>	K11

K8, K2, K4 ve K11 görüşmecileri, kadının daha çok ev içi işlerden sorumlu olması ev içine kapatılması görüşmeci katılımcılar tarafından istenilmeyen bir durum olarak görülmektedir. Bu durumda kadını hem ekonomik anlamda aile içi ücretsiz çalışma rolünden dolayı nesneleşmekte hem de kadının ev içi işlere mahkûm olmaktan dolayı “rehine” konumuna gelmektedir. Bu bağlamda bakıldığında sadece ev içi rolüyle toplumda değer atfedilen kadınlık, annelik ve ev içi işlerden sorumlu olması gibi durumlar kadını nesneleştirdiği görülmektedir. Bu durumda “yuvayı dışı kuş yapar, kadının yeri kocasının dizinin

dibidir” gibi ataerkil dil ve yaşam biçimi, alışkanlık, dans, davranış, duygu, sözlü ve yazılı geleneklere, düşünme tarzlarına, müzik, alışkanlık, tutum ve hatta giysi biçimlerine sinmektedir (Hassanpour, 2005). Görüşmecilerden K10 ise namusun kadınla özdeşleştiğini belirtip bu durumun değiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Çünkü namus olgusuyla erkek, kadın üzerinden meşruluğunu yeniden inşa etmektedir.

Yapılan görüşmelerde altıncı olarak katılımcılara yöneltilen “*Kadın aile açısından değerli ve olmazsa olmaz üye midir?*” sorusuna katılımcılar şu şekilde yanıtlar vermiştir:

Tablo 7. “Kadın aile açısından değerli ve olmazsa olmaz üye midir?” sorusuna verilen cevaplar

<i>Kadın olmadan aile olmaz olamaz</i>	K1
<i>Elbette. Kadın ailenin olmazsa olmaz üyesidir. Erkeği tamamlayan aileyi tamamlayan kadındır</i>	K2
<i>Evet, kadın bence ailenin kendisidir kadınsız bir aile düşünülemez</i>	K3
<i>Evet, güç verir çekip çevirir</i>	K4
<i>Ailesiz kadın olamaz</i>	K5
<i>Evet</i>	K6
<i>Kadın olmadan da aile olmaz</i>	K7
<i>Kadın ailedeki her birey kadar değerlidir</i>	K8
<i>Kadın ailedir. Aile de kadınla vardır</i>	K9
<i>Olmazsa olmazdır doğurandır üretendir yaşam verendir Allah'ın izniyle</i>	K10
<i>Olmazsa olmaz üyesi niteliği temizlik yemek çocuk bakımı ile ilgilendiği için verilen bir sıfatsa kadın ailenin olmazsa olmaz üyesi değildir</i>	K11

Kadının aile açısından değerine bakıldığında “*kadın ailedir, kadın olmadan aile olmaz, erkeği tamamlayan, aileyi bir arada tutan, doğuran, üreten*” gibi yönleriyle ön plana çıkmıştır. Genel itibarıyla kadın öncelikle ailedir ve ailenin içindeki şefkat ve sevgi abidesidir. Aynı zaman bir eş olup erkeği tamamlayandır. Bir anne, kardeş, eş ve kadın olarak değişik işlevleri barındıran zengin bir imgedir. Kadının aile açısından pozitif enerji kaynağı oluşu aile hayatının huzurlu ve mutluluğunu da sağlamaktadır. Bu bağlamda bakıldığında kadının değeri ailenin değeriyle aynı paraleldir. K11’in görüşü ele alındığında kadını toplumsal cinsiyet rolleri doğrultusunda kadını ev içi işlere mahkûm edip kadından sadece bu alana yönelik görev beklemek kadının aile açısından değerini yansıtmadığı yönünde fikrini beyan etmiştir.

Yapılan görüşmelerde yedinci olarak katılımcılara yöneltilen “*Ailede sorumluluk erkekte mi yoksa kadında mı olmalıdır?*” sorusuna katılımcılar aşağıdaki yanıtları vermiştir:

Tablo 8. “Ailede sorumluluk erkekte mi yoksa kadında mı olmalıdır?” sorusuna verilen cevaplar

<i>Erkekte olmalı. Erkeğin de sorumluluğu kadında olmalı</i>	K1
<i>Sorumluluk ortak olmalıdır. Gerektiği yerde kadında gerektiği yerde erkekte olmalıdır. Beraber yaşanan ailede olması gereken budur</i>	K2
<i>İkisinde de olmalıdır</i>	K3
<i>Erkekte olmalı daha doğrusu eşitlik olmalı yerine ve zamanına göre bu değişmeli</i>	K4
<i>Sorumluluk her iki tarafın birbirine olan sevgisi ve mutlu bir aile için ortak olmalıdır</i>	K5
<i>Erkekte</i>	K6
<i>Sorumluluklar eşit olmalı. Denge olmazsa bir taraf daha ezilen yıpranan olur. Hem maddi hem manevi</i>	K7
<i>Her ikisinde de eşit olmalıdır</i>	K8
<i>Her İkisinde de olmalıdır</i>	K9
<i>Sorumluluk her iki tarafta da olmalı hayat müşterek</i>	K10
<i>Sorumluluk eşit düzeyde olmalıdır</i>	K11

Katılımcıların genelinde “*sorumluluk eşit, ortak, ikisinde*” gibi ifadelerle kadınında sorumlulukta pay sahibi olması gerektiği düşüncesi yaygındır. Aile kurumunda ortak yaşam söz konusu olduğundan paylaşım ve ortaklık olmalı görüşünü bu bağlamda da ele almak gerekir. K6 ve K1 katılımcılarında ise sorumluluk erkekte olmalı görüşü hâkimdir. Bu iki katılımcının görüşlerini içinde bulunduğu aile ve ailelerin gelenekler doğrultusundaki yaşamlarının kadına verdiği değerler doğrultusunda değerlendirmek gerekir. Ayrıca değişen toplum yapısının kadına verdiği hak ve özgürlükler kadının da ortak yaşamda sorumluluk almayı ve ortaklaşa bir yaşam sürdürmeyi vazgeçilmez kılmıştır.

Yapılan görüşmelerde sekizinci olarak katılımcılara yöneltilen “*Kadının çalışması konusunda fikriniz nedir?*” sorusuna katılımcılar şu yanıtlarını vermiştir:

Tablo 9. “Kadının çalışması konusunda fikriniz nedir?” sorusuna verilen cevaplar

<i>Bence çalışmamalı is hayatında olmamalı</i>	K1
<i>Kadının kendi özellik ve tecrübelerine göre çalışacağı ayakları üzerinde durabileceği bir işte çalışmasını olumlu bakıyorum</i>	K2
<i>Kadının çalışmasını çok sağlıklı görmüyorum. Çünkü kadın hem işte hem evde çok daha fazla yıpranıyor</i>	K3
<i>Bence kadın evinde kalmalı çocuklarına evine bakmalı</i>	K4
<i>Kadının kararın önemli ama ortak karar sonuçta aynı evdeler. Kadının çalışmasını isterim</i>	K5
<i>Kadının kimseye muhtaç olmadan kendi ihtiyaçlarını karşılaması çalışması lazım</i>	K6
<i>Kadınlar da toplumda statü olarak yer almalı. Aslında birçok sektörü döndüren kadınlar</i>	K7
<i>Kadınlar kendilerini ifade edebilmek ve kendilerini güçlü hissedebilmeleri için çalışmalarının gerektiğini düşünüyorum</i>	K8
<i>Kadının kendi özellik ve tecrübelerine göre çalışacağı ayakları üzerinde durabileceği bir işte çalışmasını olumlu bakıyorum</i>	K9
<i>Hiçbir kadın hayatını, ekonomisini, hayatını asla bir erkeğin eline vicdanına bırakmamalıdır</i>	K10
<i>Her kadın çalışmalı, kendi parasını kazanmalı</i>	K11

Katılımcıların genelinde kadın iş hayatında olmalı görüşü hâkimdir. Bu bağlamda kadının iş hayatında olmasının nedeni de ayrıca önemlidir. Bu nedenler; “*ailesine ve kendisine ekonomik açıdan destek, bir birey olarak özgürlüğünü fark etme, kendi ayakları üzerinde durabilme ve erkeğe ekonomik açıdan bağımlı olmama*” gibi nedenler sıralanabilir. Görüşmecilerden K1 ve K4’ün görüşü ise ataerkil/geleneksel yapıda yaygın olan “kadının yeri kocasının dizinin dibidir.” sözüyle açıklanabilir. İki görüşmecinin kadının çalışma hayatında olmamalı düşüncesini geleneksel yapının cinsiyet rolleri doğrultusunda kadına biçtiği rolle de açıklanabilir. Ayrıca bu roller kadını daha çok ev içi işlere yönlendirmektedir. Bu yönlendirmeler doğrultusunda kadına kültürün ve geleneklerin dayattığı rollerle kadının rolünün tanımlaması kadın tarafından yeniden yapılmaktadır.

Karar Alma

Aile kurumu anne, baba ve çocuktan oluşur. Ailedeki kararı sadece bir kişinin

kararı doğrultusunda açıklamak aile kurumuyla uyuşmayan bir sonuç verecektir. Çünkü aile birlik ve beraberliğin olduğu bir mekanizmadır. Birlik ve beraberlik ortamının huzuru için ortak çıkarlar doğrultusunda tüm aile fertlerinin katılımıyla karar alınmalıdır.

Yapılan görüşmelerde dokuzuncu olarak katılımcılara yöneltilen “*Sizce kadınlara yeterince söz hakkı veriliyor mu?*” sorusuna katılımcılar şu yanıtlarını vermiştir:

Tablo 10. “Sizce kadınlara yeterince söz hakkı veriliyor mu?” sorusuna verilen cevaplar

<i>Bence hak edene yeteri kadar söz hakkı veriliyor</i>	K1
<i>Tam olarak verilmiyor. Gelişen değişen dünyada kadının konum itibariyle daha fazla söz hakkına sahip olması gerekiyor</i>	K2
<i>Bence hak edene yeteri kadar değer veriliyor</i>	K3
<i>Konuşma hakkı verilmiyor</i>	K4
<i>Hayır verilmiyor. Aile büyüklerinin etkisi çok vardır</i>	K5
<i>Hayır verilmiyor</i>	K6
<i>Eskiye nazaran bir tık daha çok sesini duyuruyor kadınlar. Yasal düzenlemeler kadını korumaya yönelik daha yaptırımli olursa kadın her alanda sesini duyurur</i>	K7
<i>Hayır. Kadınların ne evde ne toplumda ne de devlet erkânında yeterince söz hakkına sahip olduğunu düşünmüyorum. Evin reisi babalar. İdarecilerin müdürlerin milletvekillerinin çoğu erkek</i>	K8
<i>Hayır, söz hakkı verilmiyor bana şimdi biraz veriliyor</i>	K9
<i>Bu herkes için farklıdır bana verilen söz hakkı komşuma verilmiyor olabilir. Ama gerektiği kadar verildiğini söyleyemem genelleme yapıyorum bu konuda</i>	K10
<i>Kadın istediği zaman söz alır. Söz hakkı verilmesini beklemek gerekmiyor</i>	K11

Görüşülen katılımcıların çoğunda kadına söz hakkı verilmediği cevabı yaygındır. Söz hakkının kadına verilmemesi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin çeşitli yönlerinden biridir. Kadına söz hakkı vermemeye “*saçı uzun akli kısa gibi*” gibi ataerkil dil ve yaşam biçimi, alışkanlık, dans, davranış, duygu, sözlü ve yazılı geleneklere, düşünme tarzlarına, müzik, alışkanlık, tutum ve hatta giysi biçimleriyle desteklenmiştir (Hassanpour, 2005). K1 görüşmecisi için ise yaşının vermiş olduğu olgunluk ve aile reisliği doğrultusunda söz hakkına sahip olduğu söylenebilir. Genel anlamda veriler analiz edildiğinde her ne kadar yasal düzenlemeler olsa da kültürel ve ataerkil yapının birleşimi olan zihin yapısının kadına dayattığı roller hâkimdir ve bu roller kendini farklı alanlar ve mekânlarda zaman ve mekân bağlamında yeniden inşa edilmiştir.

Yapılan görüşmelerde son olarak katılımcılara yöneltilen “Sizce önemli konularda karar alınırken son sözü kim söylemelidir?” sorusuna katılımcılar şu yanıtlarını vermiştir.

Tablo 11. “Sizce önemli konularda karar alınırken son sözü kim söylemelidir?” sorusuna verilen cevaplar

Ailenin reisi olarak erkek son sözü söylemeli	K1
Eşler arasında fikir birliğine varılarak karar alınmalıdır. Son sözü aile reisi almalıdır	K2
Aile içindeki kişiler arasında olmalı. Bir kişinin olmaması gerekiyor. Kararı veren kişi yanlış düşünebilir	K3
Eşlerin ortak kararı olması gerekir	K4
Ailede bir karar varsa ve son sözü söyleme yetkisi bir kişiyle olmamalıdır. O kişi yanlış düşünmeyebilir.ve sonuçta çok zarar verebilir	K5
Birlikte oturulur. Tartışılır ve babanın son sözü neyse ona göre karar verilir	K6
Ortak karar	K7
Son sözü her zaman aynı kişi söylemez. Kimin kararı daha mantıklıysa konuşulur Aile büyüğü daha tecrübeli o dikkate alınmalıdır. Kim ailenin reisi ise o vermeli ve ortak karar alınır	K8
Son söz anlaşarak ortak yolu bularak her iki tarafında memnuniyeti sonrasında alınan karardır	K9
Ailede “son söz” ifadesi benim ve çocuklarımla görüşümü içerir	K10
Ortak karar	K11

Aile kurumu, anne, baba ve çocuktan oluşan toplumun en küçük birimidir. Bu bağlamda ailede kararlar sadece bir kişiye ait olmamalıdır. Görüşmeye katılanların büyük bir kısmında “*aile bireyleriyle, ortak kararlar, mantık*” doğrultusunda olmalı görüşleri hâkimdir. Kimi görüşmecilerde ise son söz hakkı “*erkek olmalı*” görüşü hâkimdir. Görüşmecilerden K5’in yanıtı tek kişinin kararı bazen yanlış sonuç verebilir. Bu açıdan tek kişinin kararı ya da onay merci bir kişiyle sınırlamamak gerekir. Çünkü aile, içindeki bireyler açısından ortak yaşam alanıdır. Katılımcıların genel görüşünde ortak kararın olmasının önemine vurgu yapılmıştır. Bir birey ve düşünen bir varlık olarak kararlarda kadının da olması gerektiği düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Kadın aile içerisinde kendine güvenen, özgür düşünebilen ve karar alma sürecinde kendi inisiyatifi alabilen bir birey olmalıdır. Ayrıca tek kişinin kararındansa kararların tartışılması gerektiği ve mantıklı olanın dikkate alınması gerektiği

düşüncesi de ön plana çıkmıştır.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Kadınların toplumsal cinsiyet açısından değeri, karar alması ve rolü hakkında düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla Şanlıurfa ilinde yaşayan ve çeşitli demografik özelliklere sahip 11 kadın ile derinlemesine görüşmeler aracılığıyla yapılan bu nitel çalışmada genel olarak kadının kendini değerli görmesi, en değerli/değersiz anı, ailedeki rolü ve biçilen rollerden birini değiştirme isteği, söz hakkı, aile için ne anlam ifade ettiği, sevdikleri açısından değeri, ailedeki sorumluluğu, çalışması, önemli konularda karar alınırken son söze etkisi hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Görüşme gerçekleştirilen kadınların tamamı Şanlıurfalıdır. Toplumsal cinsiyet rollerinin ediniminde önemli bir dönem olan sosyalizasyon sürecinin bebeklik, çocukluk yıllarını örf, adet ve geleneklerin günlük hayat ve insanlar arası ilişkilerde belirleyici olduğu geleneksel yapıda geçiren kadınların toplumsal değişim süreci ve günümüz koşullarının etkisiyle cinsiyet rollerinde değişim yaşanıp yaşanmadığını görebilmek açısından kadınların Şanlıurfa ili sınırları içinde dünyaya gelmesi ve hayatlarını Şanlıurfa da geçiriyor olmaları araştırmaya olumlu katkı sağlamıştır

Toplumsal cinsiyet rollerinin edinilmesinde sosyalizasyon sürecinin etkisinin olduğu bilinmektedir. Kız ve erkek çocuğundan beklentilerin farklı olması sonucu cinsiyet rolleri doğrultusunda toplumsallaşmasına neden olmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular değerlendirildiğinde kadının değerli bir varlık olarak görülme istenmesinin temelinde bir birey olarak kadının var edilmesi gerektiğidir. Bir birey olarak var olan bu kadın nesne durumunda değil özne durumunda olmalıdır. Kadınlık değeri, karar alması ve rolü bu açıdan ele alıp değerlendirilmelidir.

Kadının sosyalleşme süreciyle toplumdaki sosyo-kültürel, ekonomik vb. pek çok unsurdan dolayı erkeklere göre tanımlanması kadının kadınlık değerini yitirmekte ve kadının kendi hayatıyla ilgili karar verme sürecini de olumsuz etkilemektedir. Ataerkil yapıdaki kültürel kalıpların bireylere aktarılması olan toplumsal cinsiyet, bu aktarım sürecinde aynı zamanda kadınlara var olan bu kalıp yargıları aşamayacaklarını, çevresindeki şartları kontrol edemeyeceğini göstererek, şartların kadını daha kolay kontrol edebilir hale getirmekte ve kadını değersizleştirmektedir (Gökkaya, 2015).

Sonuç itibariyle gerek kadının biyolojik yapısı gerekse de ataerkil yapı doğrultusunda toplumun kültürel değerler aracılığıyla kadını özne konumundan alıp nesne konumuna ittiği ve bu nesne konumundan dolayı da kadının her alanda eşitsizliğe uğradığı görüşmeciler tarafından dile getirilmiştir. Bu toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önüne geçmek için de hem kadının hem de erkeğin birtakım sorumluluklar alması ve toplumda eşit koşullarda olması gerektiği savunulmaktadır.

KAYNAKÇA

Bayoğlu, A.S. (2010), “Kırsal Alanda Kadının Ekonomik Konularla İlgili Karar Verme Sürecine Katılımı: Polatlı Örneği”, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26.

Beauvoir, S.(1993), *Kadın “İkinci Cins I” Genç Kızlık Çağı*, (Çev. B. Onaran), İstanbul: Payel Yayınları.

Feyzioğlu, S., Kuşcuoğlu, C. (2011), Tek Ebeveynli Aileler, *Aile ve Toplum Dergisi*, 7(26)

Gökkaya, B. V. (2015), Çaresizliği Öğrenen Kadın: Öğrenilmiş Çaresizlik, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/14 Fall 2015*, p. 53-70, ISSN:1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8921>, Ankara-Turkey. (Son Erişim 30.04.2021)

Hassanpour, A. (2005), “Kürt Dilinde Ataerkilliğin (Yeniden) Üretilmesi”, *Devletsiz Ulusun Kadınları* (der: Shahrzad Mojab), İstanbul: Avesta Yayınları.

Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi. 27. Basım*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Sözen, E. (1999), *Demir Kafesten Plastiğe Kimliklerimiz/ Sekülerleşme Sürecinde Kimliklerin İnşası*, İstanbul: Birey Yayıncılık.

Woolf, V. (2004), *Kadının Toplumsal İşlevi*, (Erol Esençay, Çev.) İstanbul: Gün Yayınları.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2004), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 4. Baskı*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

<https://www.frmtr.com/kadinca/4234704-dul-kadinin-toplumdaki-yeri.html> (Son Erişim 27.04.2021)